

ชีวิตที่พอเพียง : 2960b. โรงงานผลิตปัญญา : 2. วงจรกึ่งสหัสวรรษของมหาวิทยาลัย.

เขียนโดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

วันอังคารที่ 18 กรกฎาคม 2017 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันอังคารที่ 18 กรกฎาคม 2017 เวลา 03:28 น.

[ชีวิตที่พอเพียง](#) : 2960b. [โรงงานผลิตปัญญา](#) : 2. วงจรกึ่งสหัสวรรษของ [มหาวิทยาลัย](#) .

บันทึกชุด โรงงานผลิตปัญญา ตีความจาก [หนังสือ Wisdom's Workshop : The Rise of the Modern University](#) เขียนโดย James [Axtell](#) บทที่ 2 Oxbridge เล่าเรื่องกำเนิด และการเปลี่ยนโฉม (transformation) ของสองมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุดในอังกฤษ ซึ่งตั้งมาราวๆ หนึ่งพันปี เทียบกับของเรามหาวิทยาลัยแห่งแรก คือจุฬาฯ เพิ่งฉลองอายุครบหนึ่งร้อยปีเมื่อเร็วๆ นี้

ประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด และ เคมบริดจ์ มาเข้มข้นมากในช่วงศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๗ ที่มหาวิทยาลัยต้องยืนหยัดต่อสู้กับสภาพความเป็นจริงในสังคม เพื่อดำรงความเป็นสถาบันวิชาการที่เป็นอิสระ และมีคุณภาพ

ปัจจัยแรกที่ต้องต่อสู้ (และรอมชอม) คืออำนาจของเจ้า ขุนนาง และพระ หนังสือเล่าสภาพที่ พระเจ้าแผ่นดิน และขุนนางฝากคนเข้าเรียน ที่มหาวิทยาลัยรอมชอมในรายย่อย แต่ก็มีหนังสือกราบบังคมทูล หลักการเป็นครั้งคราวว่า หากจะให้มหาวิทยาลัยมีคุณภาพสูง จะต้องมิกล้าไม่รับฝากเด็กเข้าเรียน ไม่ว่าจากใคร ก็ตาม คือเขาพยายามรับนักศึกษาที่มีคุณภาพดีเป็นหลัก หนังสือเล่าว่า นักศึกษาที่ไม่เอาใจใส่การเรียนรู้ ส่ำมะเลเทเมา มักเป็นลูกของผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ นักศึกษาที่เป็นลูกคนจน ตะเกียกตะกายเข้าเรียน ในมหาวิทยาลัย มักจะเอาใจใส่การเรียนรู้ มีความมานะพยายามสูง

ที่น่าสนใจคือ พระเจ้าแผ่นดินบางองค์ก็เป็นผู้ริเริ่มเรื่องการออกกฎกติกาเพื่อคุณภาพการศึกษาเอง

ปัจจัยที่สองคือเรื่องการสร้างความเป็นธรรมหรือความเท่าเทียมกันในสังคม กล่าวง่ายๆ คือ ให้เด็กจากครอบครัวยากจนมีโอกาสเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าๆ กันกับเด็กลูกคนรวยหรือบุญหนักศักดิ์ใหญ่ เรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม ที่น่าสนใจมากกว่า เขาเริ่มกันมาตั้งแต่ หาร้อยปีก่อน

ระหว่างปี 1560 – 1640 มีทุนเล่าเรียนใหม่เพิ่มขึ้นถึง ๕๐๐ ทุน สำหรับสนับสนุนนักศึกษายากจน ในมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ดและเคมบริดจ์ ช่วยให้อำนาจนักศึกษาที่มาจากครอบครัวยากจนมีพอๆ กันกับ ลูกคนรวยและสูงศักดิ์ นักศึกษายากจนเหล่านี้ยังช่วยทำงานบางอย่างให้เพื่อนที่รวย เพื่อรับค่าจ้างสำหรับ เลี้ยงชีพด้วย

ปัจจัยที่สาม คือความพยายามจัดระบบนักศึกษา ให้เข้าไปอยู่ในมหาวิทยาลัยทั้งหมด ยกเลิกนักศึกษา ที่ไปพักอาศัยอยู่ตามบ้านชาวบ้านในเมือง

เมื่ออ่านไปเรื่อยๆ ผมก็จับประเด็นได้ว่า ราวๆ กลางศตวรรษที่ ๑๖ มหาวิทยาลัยทั้งสอง ก็รับนักศึกษาที่ เป็นเยาวชน ศึกษาระดับปริญญาตรี (ได้รับปริญญา B.A.) เป็นหลัก โดยที่ก่อนหน้านี้มีนักศึกษาผู้ใหญ่ ทำงานแล้วจำนวนมาก เข้าไปศึกษาเพื่อยกระดับความรู้ของตนเอง

เขียนโดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

วันอังคารที่ 18 กรกฎาคม 2017 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันอังคารที่ 18 กรกฎาคม 2017 เวลา 03:28 น.

ขณะอ่านผมก็ต้องเตือนตนเองว่าเรื่องราวที่กำลังอ่าน อยู่ก่อนยุควิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม การเรียนเน้นการเรียนรู้ตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน ต่อเนื่องมา การเรียนรู้เน้นเรียนความรู้ย้อนหลัง ต่างจากสมัยปัจจุบันโดยสิ้นเชิง ที่เราเรียนความรู้แบบก้าวไปข้างหน้า ความรู้ใหม่เข้าไปทดแทนความรู้เดิมอยู่ตลอดเวลา

คือเมื่อครึ่งสหัสวรรษที่แล้ว มนุษย์เรา Learn อย่างเดียว แต่ในปัจจุบัน เราต้องทั้ง Learn, Unlearn, และ Relearn ไปพร้อมๆ กัน

บันทึกนี้ตั้งใจบอกท่านผู้อ่านว่า เมื่อห้าร้อยปีก่อน มหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด และเคมบริดจ์ นำหน้าโลกด้วยการพัฒนาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ให้การศึกษอบรมบ่มเพาะเยาวชน เพื่อเรียนระดับปริญญาตรีเป็นหลัก เปลี่ยนมาจากเดิมประชากรนักศึกษามีสภาพคละ มีทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนอยู่ด้วยกัน

บัดนี้ ห้าร้อยปีให้หลัง มหาวิทยาลัยน่าจะค่อยๆ ปรับตัว ให้มีประชากรนักศึกษาผู้ใหญ่มากขึ้น ใช้ผู้มีแวดวงและประสบการณ์เหล่านี้ ช่วยให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ social engagement ได้ดียิ่งขึ้น

วนกลับไปคล้าย (แต่ไม่เหมือน) มหาวิทยาลัยเมื่อห้าร้อยปีก่อน

วิจารณ์ พานิช

๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐

บันทึกนี้เขียนที่ [GotoKnow](#) โดย [Prof. Vicharn Panich](#) ใน [KMI Thailand](#)

คัดลอกจาก: <https://www.gotoknow.org/posts/631111>